

Καὶ σέλας ἀστυόχοιο ἐῆς ἀνέθηκε γαλήνης
 500 Νηὸν ὑπὲρ πολύμνον, ὅπως θεοδέγμονι βουλῇ
 Ἐμπνοὸν ἰδρύσεις γέρας κοσμήτορι κόσμου,

Χριστῷ παμβασιλῇ. Σὺ δ' Ὀλοὺς Ἰλαὸς εἶης,
 Παμφαῖς ἀχράντου Τριάδος σέβας! Ἄστα Ἰώμης
 Καὶ ναέταις καὶ ἀνακτι καὶ ἱεροδερχεῖ νηῶ.

imperio integritatis addidit celebri templo, ut divino consilio consonum praeperaret donum mundi rectori, Christo universorum Regi. Tu vero propitium sis, splendens inviolatae Triadis numen! urbi Romae, et civibus, et principi, et egregio templo.

ΕΙΣ ΤΑ ΕΝ ΠΥΘΙΟΙΣ ΘΕΡΜΑ.

IN THERMAS PYTHICAS.

(BRUNCK, *Analecta* III, 94.)

Βούλει μαθεῖν, ἄνθρωπε,
 Θερμῶν ἄτεχνον ρεῦμα,
 Πῶς καὶ πόθεν νοσοῦσι
 Φανέν, πρόκειται πᾶσιν
 Ἀνάργυρον δώρημα,
 Καὶ προσφιλὲς γάνυσμα;
 Ἐγὼ γε τοῦτο δείξω,
 Ἐγὼ φέρων διδάξω
 Ὅσον σαρκοὶ νοσοῦσιν,
 Ὅσον φύσις παιδεύει,
 Καὶ πείρα συνδικάζει.
 Πρὸς χάριν φράσω γὰρ ἤκω.

Ἐνερθε γῆς σήραγγας
 Εἶναι στενάς νοσοῦσιν·
 Ὑῶρ ἐκεῖθεν ἐνθεν
 Ἀντιτρέχον πλεῖσθαι·
 Πιλούμενον δὲ, θερμὴν
 Οὐ τὴν τυχοῦσαν πάσχειν.

Ἄλλοι λέγουσι τοῦτο·
 Μέταλλά που θεῶδῃ
 Γῆς ἐν μυχοῖς ὑπάρχειν·
 Τὸ γειτονοῦν αὖ νῆμα
 Θέρμης τυχὸν βίαιας,

Κάτω μένειν οὐκ ἴσχον,
 Ἄνω τρέχειν τῷ πλήθει.

Ποῖον δέχη; τὸ πρῶτον;
 Ἄλλ' οὐ δέδεγμαι τοῦτο·
 Τῷ δευτέρῳ σύμφημι.
 Ὅδμή γάρ ἐστιν, οἶδας,
 Μυδῶσα, δυσπνοοῦσα,
 Ἐρανόν τε μαρτυροῦσα.

Οὕτω προῆλθε πᾶσι
 Τὸ θερμόθυστον ρεῖθρον,
 Ἰπποκράτης ἄψυχος,
 Τέχνης ἄνευ Γαλήνης,
 Πίστις δὲ τούτου, νῆσος
 Τὴ πῦρ ἄνω φουῶσα
 Πολλῷ βρέμον σὺν ἤχῳ,
 Πολλῇ τε σὺν κινήσει.
 Οἶδεν φέρειν τοιαῦτα
 Τιτανία Μηδίας,
 Καὶ Περσικὴ Πιττάκη,
 Καὶ Λυδία πλουτοῦσα
 Μεταλλόχρυσον γαῖαν.
 Ἡρακλέων στειλὴν δὲ
 Πόρρω πέφυκε πλεῖστα.

Ἐν δ' αὖ γε Πιθηκούσαις,
 Καὶ Λιπάρῃ τῇ νήσῳ
 Ἀρεγγές ἐστιν ἄσθμα
 Ὁ νυκτίπερ παμφαῖνον
 Πέρμπει λίθους θεῶδεις,
 Πολυφύφους, βροντώδεις,
 Ὅφει τὸ πᾶν δηλοῦντας.
 Ἔστι δὲ μικρὰ ταῦτα
 Πρὸς ἄλλα κρείττω μείζω.
 Πιγὴ τελεῖ γὰρ λήθην·
 Ἄλλη μέθην ποιεῖ δέ·
 Ἄλλη δ' ἔλαιον βλύζει·
 Ἄλλη γάλα προτείνει·
 Καὶ που τροχάζει νῆμα
 Πτηνῶν ἄχος νοσοῦντων·
 Καὶ που ποθοῦσιν οἶνον
 Μίσσητρον ἐστιν ὕδωρ·
 Καὶ που μέσον θαλάσσης
 Πίδαξ ἀναρῶιθδεῖται·
 Καὶ χασμάτων ἐκπνεῖται
 Προλεκτικὸν που πνεῦμα.
 Ἀσφαλτον ἄλλη γῆ δὲ
 Πῶς ἐξάγει; τί τοῦτο;
 Ὡ θαυμάτων τὸ θαῦμα·
 Πιγὴ ψόγῳ θολοῦται,

Visne cognoscere, o homo, scaturiginem thermarum haud artificiosam, quomodo et unde ægrotis manifesto datar omnibus donum gratuitum mistumque utile dulci? Equidem hoc ostendam atque docebo, quatenus harum rerum periti intelligunt, et natura monstrat, et usus confirmat. Attendas, quæso: explicabo.

In visceribus terræ cavernas opinantur esse angustas, ubi aqua hinc inde sibi occurrens comprimatur, et compressa magnum calorem illum accipiat.

Alii metalla sulphurea in terræ recessibus exsistere dicunt, aquas autem vicinas necessario calefactas intus remanere haud posse, sed magno impetu sursum ferri.

Quid putas verum? Num prius? At ego, repudiata opinione priori, posteriorem amplector. Atque enim ille, mi scis, mucidum quid et male olens habent, unde huic sententiæ fides accrescit.

Sic prodit omnibus fons calide scaturiens, Hippocrates sine vita, Galenus sine arte. Confirmat hoc insula quæ ignem magno cum fragore et motu sursam efflat. Et similia profert Titania Mediæ, et Pittace Persidis, et Lydia auri metallis abundans. Plurima autem hujusmodi existunt ultra columnas Herculis. Præterea in Pithecusa et Lipara insula obscura est caverna, quæ noctu late splendens, magno cum strepitu ac fragore tonitrali ejaculatur lapides sulphureos, fulgorem undique effundentes. Jam hæc exigua sunt ad alia meliora majoraque. Est enim fons qui oblivionem iegerit, alius ebrietatem præbet, alius oleum, alius lac scaturit. Est porro fons, ægrotis avibus sanitatem reddens, et alius hominibus vinolentis vini fastidium ingerens. Sunt fontes in medio mari ebullientes, et sunt terræ recessus ex quibus spiritus propheticus exhalatur. Alia autem terra quomodo bitumen emittit? Quid vero? O miraculum miraculorum! Fons detrectatione turbidus, laudibus limpidus redditur. Alium alii occultas insidias in

Αἰνουμένη δὲ λάμπει.
 Ἄλλοι λέγουσιν ἄλλην
 Κρυπτοὺς δόλους ἐλέγχειν.
 Ἄλλην καθαρτικὴν δὲ
 Χυμῶν μόνων θρυλλοῦσιν.
 Ἄλλην δέμας κρατύνειν
 Χαῦνον διστροφοῦσιν.
 Ὑδωρ πικρὸν τελεῖ δὲ
 Φῶς ἡλίου καυσῶδες,
 ὃ νύξ γλυκαίνειν οἶδεν
 Εἰς ἡδύληπτον ἔλξιν.
 Ὀλῆος δὲ πηγῆς ἐστὶ
 Φύσιν κάτω τὴν κοίτην,
 Ὀλκὴν δὲ τὴν βραχίον.
 Ἄνω φέρον ὡς ἄχνην.
 Ἄλλος δὲ ῥοῦς μικρὸς σοί,
 Ὃς σωματίων τὰς θλάσεις,
 Ὃστων τε τὰς κατὰξεις
 Σφίγγει, στρέφει, πιαίνει.

Θέλεις προσοίσω πλείω;
 Ἔστιν, λέγουσι, νᾶμα,
 Ὃπερ βαλὼν εἰς ἄγγος,
 Εἰ νυξὶν αἰθριάζεις,
 Κρυσταλλόπηκτον εὖροις.
 Ἔστιν, λέγουσιν, ἄλλο,
 Ἐξ οὗ πιεῖ προκύψας,
 Δύνον βλέπεις, σὲ φεῦγον,
 Γῆς μητρὸς ὡς ἐν κόλποις.
 Ἔστιν δὲ ῥοῦς, ὃ θαῦμα,
 Ὃς, εἰ δεδέξεται τι,
 Αἶθρον τελεῖ τὸ πρᾶγμα
 Ἐν ἡμέραις οὐ πλείσταις.
 Ἄλλην λέγουσι κρήνην
 Βραχὺ βρύουσαν ὕδωρ,
 Ἦτις παρόντος ὄχλου
 Πλείω δίδωσι ρεῖθρα.
 Ἄλλην δὲ πού πιστοῦνται,
 Ἢ χεῖματος παρόντος

Ἄνικμός ἐστι πᾶσα.
 Προχεῖ θέρους δὲ νᾶμα.
 Ἄλλην ἀκούεις πάντως.
 Ὑδωρ φέρειν νιτροῦδος,
 Ὃς ῥυμμάτων μὴ δεῖσθαι
 Λελουμένους ἐκείθι.
 Θερμὰ προχεῖ δὲ λίμνη,
 Ὃς μὴ πίνεσθαι ζώεις.
 Ὃζει γὰρ ὡς τι πῦρον,
 Ἢ σῆψις ἄλλης ὕλης.
 Ἐκεῖ λέγουσιν εἶναι
 Πολλὰς φυτῶν αἰγείρους
 Ἠλεκτρον ἐξαχούσας,
 Τὸ χρυσόμορφον εἶδος.
 Πίπτει δὲ ταῦτο ποῦτον
 Ὃς δάκρυον γλοιῶδες.
 Ἐπειτα δὴ πετροῦται.
 Ὡ τοῦ ξένου μετάλλου!

Δεῦρο, φράσω καὶ τᾶλλα.
 Φέρει τόπος τις λίμνην
 Μικράν λίαν, κυκλώδη,
 Πρὸς ἣν θείων λουθῆναι,
 Πεπλησμένην εὐρήσεις.
 Ἔως δὲ πεντήκοντα
 Λελουμένους καθαίρει.
 Εἰ δ' αὖ τις αὐτῇ πλείους
 Ἄνδρας φέρει λουθῆναι,
 Ἐξω τρέχουσα ῥίπτει
 Τοὺς ἀκρίτως τρυφῶντας.

Πέτρας καπνὸς δ' ἐξέρπει
 Κρύπτων ἔσω τὸ καίον,
 Ὃπερ σαφῶς ἀνάφεις,
 Ἐλαιὸν εἴπερ στάξεις.
 Ἄλλη δὲ τις βραχεῖα
 Πῦρ ἐξέθαλψε πέτρα,
 Εἰς ἣν ἔλαιον ῥαίνων,
 Πάντως σθέσεις τὸ φαῖνον.

Δέλτοι φέρουσιν ἄλλην
 Ὡρα θέρους βαθεῖα
 Πῦρ ἐξ ὀπῆς ἀνίσχειν,
 Χαιμῶνος ὕδωρ ρεῖν δέ.
 Αἰθούς ἐχει δὲ ρεῖθρον
 Ἀπτοντας ὡσεὶ δάδας,
 Οὗς ῥιπίδι ψυχάζων,
 Τὸν φλογμὸν ἐκπραυνεῖς.
 Εἰ δ' αἶμα ῥαίνων σπείτεις,
 Τὸ πῦρ πλέον τυφοῦται.

Ἄλλης ὀπῆς ὠθεῖται
 Ὑδωρ τε καὶ πῦρ μέγδην,
 Καὶ τὴν φίλεχθρον μίξιν
 Τετρακτύος πιστοῦται.
 Οὕτω φύσεις ἀπείρους
 Ὁ Δεσπότης ἀπάντων
 Κτίζων, ἄγων, ἰθύνων,
 Κιρῶν, πλέκων, ὡς οἶδε,
 Πρὸς θαῦμα καὶ λατρείαν
 Φύσεις σαφῶς ἐγείρει.
 Τοῦτον κάλει Θεὸν σου,
 Τοῦτον φρεσὶ φαντάζου,
 Μεγδὲν τυπῶν πρὸς εἶδος,
 Εἰ μὴ θέλεις γε πταῖν.
 Ἀγνωστόν ἐστι πνεῦμα,
 Ἀρόρητόν ἐστι πρᾶγμα,
 Ἀλήκτόν ἐστι θαῦμα,
 Ἀναρχοφωτόμυστον,
 Ἀρόρητολεπτόπνευστον,
 Κόσμος φέρον καὶ βίους
 Ἐν πανσόφῳ χωρίῳ,
 Ἐν ἐνδοκίῳ προνοίᾳ.

Οὕτω τὰ μὲν κατεῖδον,
 Τὰ δ' αὖ βίβλοι βοῶσιν,
 Τὰ δ' αὖ συνῆξε πείρα.

lucem protrahere dicunt, alium nonnisi humores purgare, aliam aiunt corpori molli robur restituere. Est aqua quam solis ardor amaram reddit, nox autem in dulcem potum convertit. Sunt multi fontes quorum natura in imo levis, sursum emergens gravis est. Denique est fons exiguus qui corporum contusiones ossiumque fracturas contrahit, sanat, confortat.

Visne plura addam? Aquam aiunt esse quam, ubi in vas infuderis atque noctu aeri exposueris, congelatam reperias. Aliam, quando ad eam hauriendam te demiseris, refugere et in sinus terræ almæ recedere narrant. Porro, quod valde mirum, fons est, qui quaecunque rem injeceris, paucis diebus in lapidem transmutat. Alium fontem, qui exiguam emittit aquæ copiam, ubi magna hominum turba adest, largius scaturire tradunt. Alium esse ferunt, qui hiemis tempore prorsus aridus sit, æstate autem latices profundat. Alium aquam nitrosam emittere audimus, ita ut ea loti aliis purificationibus haud egeant. Est lacus aquam calidam emittens, animalibus haud bibendam; olet enim pus vel saniem cujuscunque corporis. Illic aiunt esse multas populos nigras electrum producentes aureo colore; decidit autem illud acrymarum viscosarum instar, et postea velut lapis indurescit. O novum metallum!

Age, jam alia narrabimus. Alicubi est lacus perquam parvus, rotundus, quem repletum invenies, quando lavatum accesseris. Purgat autem usque ad quinquaginta lotos. Si vero plures lavari voluerint, ripas transgrediens ejicit illos qui temere tali voluptati indulgent.

Fumus e petra surgit occultans in se urendi materiam, quam oleo infuso illico accendes: alia autem petra parva ignem continet, cui quando oleum instillaveris, omnino splendorem exstingues. Aliam media æstate ignem per foramen emittere, hieme autem aquam scaturire tradunt. Fons quidam profert lapides tædarum instar urentes, quos ubi foliis incitaveris, flamma imminuitur; ubi autem sanguinem superfuderis, incendii vis accrescit.

Ex alia fissura mistim procumpit aqua et ignis, ita ut quadruplici ratione mistio opposita appareat. Sic Creator omnium naturas infinitas creans, ducens, dirigens, temperans, componens, ut admirationem excitent nobisque serviant omnino voluit. Hunc appella Deum tuum, hunc mente recale, ad nullam speciem efformans, nisi in errorem incidere velis. Hic est spiritus incomprehensibilis, res ineffabilis, miraculum indeterminatum, luce æterna coruscans, infanda spiritualitate excellens, sapientissima cura ac justa providentia mundum vitasque ferens.

Sic alia ipse vidi, alia libri docent, alia experientia docuit, et visibilia invisibilibus, parva magnis fidem

Καὶ πίστις ἐστὶ πάντως
Τὰ δὴλα τῶν ἀδελφῶν,
Τὰ μικρὰ τῶν μεγίστων.

Τούτων σκοπῶν τὸ θαῦμα,
Οἶδα, πλέον προθήσεις
Τὴν τριστόφωτον φάυσιν·

Ποθῶν δὲ καὶ ζητήσεις·
Ζητῶν δὲ καὶ θεώσεις
Μετουσίᾳ τὸ κρεῖττον.

astruunt. Hæc miracula considerans, certissime luminis tripliciter splendentis desiderio majori capieris, captus autem desiderio quæres, et quærens intueberis, melioris compos factus.

Οὐ τὸ ζῆν χαρίεσσαν ἔχει φύσιν, ἀλλὰ τὸ βίψας
Φροντίδας ἐκ στέρνων τὰς πολιορκητάφους.
Πλοῦτον ἔχειν ἐθέλω τὸν ἐπάρκιον· ἡ δὲ περιστῆ
Θυμὸν ἀεὶ κατέδει χρυσομανῆς μελέτη.
Ἐνθεν ἐν ἀνθρώποισιν ἀρεῖονα πολλάκι δῆεις
Καὶ πενίην πλούτου, καὶ βίотου θάνατον.
Ταῦτα σὺ γινώσκων κραδίης ἱθυς κελεύθους,
Εἰς μίαν εἰσορόων ἐλπίδα, τὴν σοφίην.

Non ut vivas, lætitiā tibi affert, sed ut curas
canitiem addentes ex animo depellas. Rem fami-
liarem desidero sufficientem: superflua autem aut
cupido ac studium animam devorant. Haud raro
inter mortales paupertatem divitiis, mortem vitæ
præstare constat. Hoc ubi perspexeris, animæ vias
recta dirige, respiciens ad unum finem, sapien-
tiam.

ANNO DOMINI DLXXXII.

SANCTUS EUTYCHIUS

CONSTANTINOPOLITANUS PATRIARCHA.

NOTITIA.

(Ang. Mai, Scriptor. Vet. Collect. IX, XVI.)

Eutychii quidem Constantinopolitani et sancti Gregorii papæ coætanei præclara sunt quædamus fragmenta; quæ quia diversas hæreses arguunt, vix jam dubito quin sint ex iis Eutychii sermonibus, quos contra omnes hæreses eum scripsisse ait Eustratius in ejus Vita f. 87 apud Bollandianos t. I Aprilis, die 6. Namque in primo Fragmento Quartadecimanis contradicit, qui Pascha Judaico tempore celebrandum censebant. Rursus, contra Aquarios sive Hydroparastatas invehitur, nempe eos qui aquam tantummodo ad sacrificium adhibebant, inutiliter; quia, ut recte inquit Eutychius, semet sanguine et corpore Domini excludebant. Docet autem offerendum esse vinum aqua mistum, secundum Domini traditionem, quo dicto schismaticos Armenos percutit, qui merum pertinaciter offerunt, falsis nixi majorum suorum traditionibus, quæ certe cum illa Domini Jesu comparari non queunt. In secundo item prava arguitur consuetudo, quæ apud schismaticos sive Græcos sive Armenos superest, circa oblatae ad Eucharistiam materiæ, sed nondum consecratae, venerationem; de quo abusu breviter ego in adnotatione, sed copiose Arcudius in *Concordia*, lib. III, 19 seq. Verum enimvero illud insignius est, quod magni Athanasii palmarem auctoritatem Eutychius recitat ex illius sermone ad baptizatos (qui titulus inter editos Athanasii sermones non conspicitur) de Christi corpore et sanguine per transsubstantiationem panis vinique in eucharistico mysterio præsentibus. Sic enim ait: « Videbit (baptizatus) levitas panem calicemque vini ferentes, mensamque apparentes. Et ante quidem quam supplicationes precesque fiant, panis simpliciter calixque est: verumtamen ubi magnæ mirificæque preces peractæ fuerint, tunc panis quidem fit corpus, calix autem sanguis Domini nostri Jesu Christi. » Et iterum: « Veniamus ad mysteriorum confectionem: hic est panis, et hic est calix; qui sane uterque, nondum peractis precibus et supplicationibus, suam simpliciter naturam retinent: sed tamen statim ac magnæ preces sanctæque supplicationes in cælum conscenderint, descendit Verbum in panem et calicem, ejusdemque corpus conficitur. » Tertium Eutychii Fragmentum in *Classicorum Auctorum* tomo decimo edidi, p. 488-493, de tribus a Domino Jesu circa tempus paschale celebratis conviviiis; quorum postremum describens Eutychius, egregium rursus mysterio eucharistico dat testimonium his verbis: « Mystice se ipsum immolavit, quo tempore suas in manus, post cœnam, panem accipiens, gratias egit, ostendit ac fregit, *se ipsum typo commiscens*. Similiter et calicem ex genimine vitis temperans et gratias agens, Deoque Patri ostendens, dixit: *Accipite, manducate; accipite, bibite; hoc est corpus meum*, et: *hic est sanguis meus*. Totum itaque cuncti sanctum corpus pretiosumque sanguinem recipiunt, etiamsi partem tantummodo typorum recipiant. Dividitur enim indivisibiliter inter omnes, propter commistionem.»